

เรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ

ชื่อ-นามสกุล นางสาววิภากรณดา สุรบุดร

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

กลุ่มงาน ออมน้ำแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

“พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐” เริ่มมีผลบังคับใช้ มาตั้งแต่วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมระยะเวลาที่กฎหมายมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาระยะกว่า ๕ ปีแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องสิทธิและสุขภาพของทารกและเด็กเล็กทุกคน ให้ได้รับอาหารที่ดีและเหมาะสมที่สุด ผ่านการปกป้องแม่และครอบครัวให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก แต่จากการสำรวจ การวิจัย และรวบรวมข้อมูล พบว่าการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้ มีวิธีการ ช่องทาง และเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้

“มาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ข้อความในส่วนหนึ่งของวรรคนี้ ระบุว่า “เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป” การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายให้กระทำอย่างน้อยทุก ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลบังคับใช้ หรือในรอบระยะเวลาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้ประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมายว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงกับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลหรือประชาชนหรือไม่ มีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด ลดความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันของกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม รวมไปถึงเพื่อให้มีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น โดยอาจยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ล้าสมัย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ซึ่งในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมายประกอบกัน

กรมอนามัย โดยกลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ “พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐” ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามที่กำหนดใน มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย มีขั้นตอนการดำเนินงานโดยให้ประเมินว่าการบังคับใช้กฎหมาย ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลหรือประชาชนหรือไม่ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ต้องดำเนินการโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย โดยได้มีการดำเนินตามกระบวนการดังนี้

๑. จัดทำ “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย)” ในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ บุคลากรด้านสาธารณสุข และประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ทั้งนี้ ยังได้จัดทำ google form “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย)” เพื่อรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ online

๒. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้ประกอบการจากบริษัท และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๔๐ คน

๓. การประชุมปรึกษาหารือการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนงานพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุข นิตกร ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ จำนวนรวม ๓๐ คน

๔. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคลากรด้านสาธารณสุข นิตกร พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ภาคเครือข่ายภาครัฐและเอกชน จำนวนรวม ๘๐ คน

โดยทั้ง ๓ การประชุม จัดขึ้นเพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงาน รวมถึงไปถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๕. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางกิจกรรมดำเนินงาน

กิจกรรม	มี.ค. ๖๕	เม.ย. ๖๕	พ.ค. ๖๕	มิ.ย. ๖๕	ก.ค. ๖๕	ส.ค. ๖๕	ก.ย. ๖๕
๑. จัดทำ “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย)”	→						
๒. จัดทำ google form “แบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย)” เพื่อรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ online		→					
๒. ประชุมปรึกษาหารือการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนงานพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐			→				
๓. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐				→			
๔. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐					→		
๕. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล							→

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการรับฟังความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ (ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย) ผ่านการจัดประชุม ๓ ครั้ง และแบบสอบถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม ๒๕๖๕ กระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายยังไม่แล้วเสร็จ) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับโดยแยกรายละเอียด ดังนี้

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายและบุคลากรด้านสาธารณสุข มีความเห็นว่าพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่เนื้อหาที่มีความทันสมัย มีความก้าวหน้า เนื่องจากเป็นการมุ่งเน้นคุ้มครองสุขภาพของทารกและเด็กเล็กที่เป็นอนาคตของชาติ ตัวบทกฎหมายมีประสิทธิภาพแต่ยังเกิดปัญหาในการนำไปบังคับใช้ เนื่องจากมีเนื้อหาที่ละเอียดอ่อนอาจทำความเข้าใจได้ยาก การบังคับใช้กฎหมายจึงยังไม่มากเท่าที่ควร และปัญหาพนักงานเจ้าหน้าที่/บุคลากรในพื้นที่อาจยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายเท่าที่ควร ผู้ปฏิบัติงานจริงเป็นบุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติตรงการที่กฎหมายกำหนดให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และพบว่ากฎหมายยังมีช่องโหว่ รวมไปถึงกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการมีวิธีการเปลี่ยนแปลงไปและมีช่องทางการส่งเสริมการตลาดที่หลากหลายมากกว่าก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ ทำให้ยังพบการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็กที่เป็นการละเมิดกฎหมาย ควรพิจารณาการเพิ่มเติมเพื่อบำบัดปัญหาดังกล่าวและควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปรับแก้ไขบทกำหนดโทษให้มีความรุนแรงเพื่อให้ผู้ประกอบการเกรงกลัว รวมถึงการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้สังคมและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกฎหมายมากขึ้น

ผู้ประกอบการร้านค้าและแพลตฟอร์มออนไลน์ มีความเห็นว่าพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่ดีที่ช่วยสนับสนุนให้เด็กได้รับนมแม่ และช่วยสร้างสัมพันธ์ให้แม่และลูก แต่หากมองถึงอุปสรรคปัญหาที่ฝั่งผู้ประกอบการได้รับกฎหมายฉบับนี้กระทบในเรื่องการดำเนินกิจการบางกรณี เช่น การบริหารยอดขาย การจัดการกับสินค้ามผงที่ใกล้หมดอายุ จึงอยากให้มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากกว่านี้ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างละเอียด และสามารถปฏิบัติตาม/ดำเนินกิจการได้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมถึงอยากให้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาในตัวบทกฎหมายบางมาตราให้มีความชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากฝั่งผู้ประกอบการมองว่าบางมาตรายังไม่มีความชัดเจนทำให้เกิดการปฏิบัติไม่ถูกต้อง และกลายเป็นการกระทำผิดกฎหมายโดยไม่รู้ตัว

ช่องทางการเผยแพร่

เมื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเสร็จสิ้นกระบวนการและระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด จะมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทาง <https://law.go.th/>